

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/2421,Konferencja-naukowa-Tworczosc-obca-nam-klasowo-Aparat-represji-wobec-srodowisk-t.html>
26.03.2026, 08:08

Konferencja naukowa „»Twórczość obca nam klasowo«. Aparat represji wobec środowisk twórczych w okresie Polski Ludowej” – Warszawa, 10-12 września 2008 r.

12.09.2008

„Twórczość obca nam klasowo...” – pod takim tytułem, zaczerpniętym z wniosku o wszczęcie sprawy założonej przez Służbę Bezpieczeństwa na krakowski oddział Związku Literatów Polskich, odbyła się w Warszawie, w dniach 10-12 września br. konferencja naukowa poświęcona wzajemnym relacjom środowisk twórczych i aparatu represji w okresie PRL. Konferencja została zorganizowana przez Instytut Pamięci Narodowej w ramach projektu badawczego Biura Edukacji Publicznej „Aparat bezpieczeństwa wobec środowisk twórczych, naukowych i dziennikarskich”. Do udziału w spotkaniu zaproszono m.in. historyków sztuki, filmoznawców oraz samych twórców.

Zaprezentowane podczas konferencji referaty ukazywały różne aspekty wzajemnych relacji szeroko rozumianych środowisk twórczych (literackiego, filmowego, teatralnego, plastycznego i muzycznego) i aparatu władzy w PRL.

W ramach konferencji odbył się ponadto zrealizowany we współpracy z Programem III Polskiego Radia panel dyskusyjny, poświęcony muzyce rockowej w Polsce Ludowej. W dyskusji wzięli udział muzycy: Lech Janerka, Grzegorz Markowski, Tomasz Lipiński oraz Krzysztof Grabowski. Dyskusję poprowadzili red. Dariusz Bugalski oraz dr Tomasz Toborek. Spotkanie, zorganizowane w Studiu Koncertowym im. Agnieszki Osieckiej, zostało zarejestrowane i wyemitowane na antenie Radiowej Trójki.

Konferencji towarzyszył przygotowany wspólnie z „Rzeczpospolitą” dodatek specjalny „Artyści w pętli PRL”.

Konferencja miała w zamierzaniu mieć charakter interdyscyplinarny. Dlatego do udziału zaproszeni zostali historycy sztuki i literatury, filmoznawcy, teatrologi oraz twórcy. W ten sposób problem stosunków na linii władza-twórcy w okresie Polski Ludowej próbowano przedstawić w szerszej perspektywie. Jak wynika z dotychczasowego stanu badań, wiedza o działalności aparatu bezpieczeństwa w środowisku twórczym stanowi często temat tabu.

Liczne przykłady działań operacyjnych prowadzonych przez SB wskazują, że wiele do dziś niewyjaśnionych zdarzeń, zjawisk, a także, co warto podkreślić, utworów literackich czy artystycznych miało swe ścisłe powiązania z gmachem przy ul. Rakowickiej. To tam funkcjonariusze SB, Wydziału IV Departamentu III MSW, pracowali nad rozwijaniem parasola „ochronnego” nad twórcami. Na ile były to działania skuteczne i skoordynowane z decyzjami władz politycznych, uczestnicy konferencji starli się odpowiedzieć podczas obrad oraz w publikacjach.

Program konferencji

10 września 2008 (środa)

- otwarcie konferencji – dr hab. Janusz Kurtyka, prezes IPN
- prof. Jerzy Eisler (OBEP IPN Warszawa), Polityka władz wobec środowisk twórczych 1945-1990
- Konrad Rokicki (OBEP IPN Warszawa), Środowiska literackie lat 50 i 60 w materiałach PZPR, ZLP, administracji państwowej i MSW: porównanie
- Jerzy Autuchiewicz (OBEP IPN Białystok), Służba Bezpieczeństwa w literaturze pięknej
- dr hab. Krzysztof Szwaagrzyk (OBEP IPN Wrocław), Od kary śmierci do literatury
- Paweł Piotrowski (OBEP IPN Wrocław), Wizerunek Służby Bezpieczeństwa w literaturze sensacyjnej
- dr Ewa Matkowska (Berlin), Jerzy Andrzejewski w systemie cenzury NRD
- dr Małgorzata Ptasieńska-Wójcik (BEP IPN Warszawa), January Grzędziński – pisarz trzech epok

11 września 2008 (czwartek)

- dr Sebastian Ligarski (OBEP IPN Wrocław), Twórczy donosiciele. Osobowe źródła informacji w środowiskach twórczych PRL
- prof. Andrzej Chojnowski (UW), Czy Marek Piwowski pozorował współpracę ze Służbą Bezpieczeństwa?
- prof. Stanisław Bereś (UWr), Służba Bezpieczeństwa jako krytyk literacki
- dr Agnieszka Wójtowicz (UO), Inwigilacja stażystów z krajów Europy Zachodniej w Teatrze-Laboratorium Jerzego Grotowskiego
- dr Agnieszka Gralińska-Toborek (UŁ), Od milczenia do ironii. Wizerunek aparatu władzy w sztukach plastycznych czasów Polski Ludowej
- Anna Karolina Piekarska (BUiAD IPN Warszawa), Jan Pietrzak w „Tercecie”
- Jan Pietrzak, Koreferat
- dr Anna Idzikowska-Czubaj (UAM), Rock w PRL-u. O paradoksach współistnienia
- pokaz filmu „Nasza generacja” cz. II „Wojna z big-beatem” (reż. Jacek Sawicki)
- dr hab. Jacek Sawicki/prof. Zbigniew Zaporowski, Ludzie i muzyka: dyskurs
- panel poświęcony środowisku muzycznemu, moderacja: red. Dariusz Bugalski (Program III Polskiego Radia), dr Tomasz Toborek (OBEP IPN Łódź)

12 września 2008 (piątek)

- Mirosław Biełaszko (BUiAD IPN Warszawa), Muzyczne dysonanse – próby infiltracji środowisk muzyki klasycznej
- Paweł Knap (OBEP IPN Szczecin), Artyści z Promenady. Służba Bezpieczeństwa wobec Festiwalu Artystycznego Młodzieży Akademickiej w Świnoujściu - lata ostatnie (1986-1989)
- dr hab. Krzysztof Brzechczyn (OBEP IPN Poznań), Wokół „piosenki”. Festiwal Piosenki Radzieckiej w Zielonej Górze w perspektywie bezpieki
- Rafał Sierchuła (OBEP IPN Poznań), Krystyna Feldman w obiektywie bezpieki
- dr hab. Piotr Zwierzchowski (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy), Wizerunek aparatu bezpieczeństwa w polskim filmie fabularnym
- Ryszard Bugajski, Koreferat

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

**DZIENNIKARZE
TWÓRCY
NAUKOWCY**

Twórczość obca nam klasowo

**Aparat represji wobec
środków twórczych
w okresie Polski Ludowej**

Warszawa, 10–12 września 2008 roku

Sala nr 097 Biblioteki Uniwersyteckiej
w Warszawie, ul. Dobra 56/66

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

Patroni medialni

